

Shree H.N.Shukla B.Ed. College



Affiliated To Saurashtra university And N.C.T.E.

ઈતિહાસ પધ્ધતિ સેમ-૧

પ્રશ્ન બેન્ક

એકમ - 1

- 1) ઈતિહાસનો અર્થ આપો. (અથવા) ઈતિહાસ એટલે શું
- 2) આધુનિક ઈતિહાસકારો ઈતિહાસને શાનું / કોનું વર્ણન માને છે ?
- 3) બટ્રોન્ડ રસેલે ઈતિહાસની આપેલી વ્યાખ્યા લખો.
- 4) આર્નોલ્ડ ટોયન્બીએ ઈતિહાસની કઈ વ્યાખ્યા આપી છે ?
- 5) મિલરના મતે ઈતિહાસ શું છે ?
- 6) વી.ડી, વાટે ઈતિહાસ અંગે શું કહે છે ?
- 7) જવાહરલાલ નહેરૂએ ઈતિહાસ અંગે શું નોંધ્યું છે ?
- 8) ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણને ઈતિહાસની કઈ પરિભાષા આપી છે ?
- 9) ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ પછી માનવજીવનમાં કયા મહત્વના ક્ષેત્રે પરિવર્તન જોવા મળ્યું ?
- 10) ગ્રાંટ રોબર્ટસનના મતે ઈતિહાસ શું છે ?
- 11) ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં વિકસાવી શકાય તેવી ચાર માનસિક શક્તિઓ નોંધો.
- 12) પ્રો. હેરોલ્ડે ઈતિહાસના અભ્યાસથી કઈ ક્ષમતાના વિકાસની શક્યતા દર્શાવી છે ?
- 13) પ્રો. ફીમેને ઈતિહાસનું રાજકીય મહત્ત્વ કયા શબ્દોમાં રજૂ કર્યું છે ? દર્શાવ્યું છે
- 14) વિદ્યાર્થીઓને વિશ્વ ઈતિહાસ શા માટે શીખવવો જોઈએ ?
- 15) ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા આપણા કયા વારસાનું દર્શન થાય છે ?/ કયા વારસાની જાણકારી થાય છે ?
- 16) ચૌદમી સદીમાં કયા બે વિચારકો | શિક્ષણ ચિંતકોએ અભ્યાસક્રમમાં ઈતિહાસનો વિષય દાખલ કરવાની ભલામણ કરી હતી ?
- 17) ઈતિહાસ એટલે શું ?
- 18) ચાર ઈતિહાસકારોએ ઈતિહાસની પરિભાષા તેમના શબ્દોમાં રજૂ કરી.
- 19) ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા માનસિક શક્તિઓના વિકાસ અને સમસ્યા ઉકેલ ક્ષમતાના વિકાસ અંગે ટૂંક નોંધ લખો.
- 20) ઈતિહાસનું શિક્ષણ સંસ્કૃતિ મૂલ્યોના વિકાસમાં કેવી રીતે ફાળો આપે છે
- 21) ઈતિહાસ શિક્ષણ વિદ્યાર્થીઓમાં રાષ્ટ્રીય ભાવનાનો વિકાસ કરવામાં કેવી રીતે ઉપયોગી બને છે ?
- 22) ઈતિહાસ સતત ચાલતી પ્રક્રિયા છે.' - એવું તમે કયા આધારે કહશો ?
- 23) આજે આપણા દેશમાં શાળા કક્ષાએ ઈતિહાસ શિક્ષણ આપવાનું સાથી ખૂબ જરૂરી બન્યું છે ?
- 24) ઈતિહાસે શિક્ષણનો જૂનો અભિગમ દર્શાવો ?
ઈતિહાસનો નૂતન અભિગમ શું છે ?

Shree H.N.Shukla B.Ed. College



Affiliated To Saurashtra university And N.C.T.E.

- 25) ઇતિહાસનું સ્વરૂપ, તેનું કાર્યક્ષેત્ર અને તેના મહત્ત્વ વિશે વિભિન્ન વિચારસરણીઓ રજૂ કરી ઇતિહાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
- 26) ઇતિહાસ શિક્ષણનું વિવિધ દૃષ્ટિએ મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- 27) ઇતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા તમે વિદ્યાર્થીઓમાં કયા રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મૂલ્યોનો વિકાસ કરશો ? એ માટે તમે કઈ પ્રવૃત્તિઓ યોજશો ?
- 28) ઇતિહાસના જૂના અભિગમ અને નવા અભિગમ વચ્ચેનો તફાવત ભેદ સ્પષ્ટ કરો.
- 29) 'શાળાના વિદ્યાર્થીઓને ઇતિહાસ શિક્ષણ આપવું નિરર્થક છે' - આ વિધાનના સમર્થનમાં અને વિરુદ્ધમાં તમારા મંતવ્યો | તમારી દલીલો રજૂ કરો.
- 30) ઇતિહાસ શા માટે શીખવો જોઈએ ?

એકમ - 2

- 1) કયા દેશોની પ્રાચીન સંસ્કૃતિએ વિશ્વને અમૂલ્ય વારસાની ભેટ ધરી છે
- 2) સંસ્કૃતિ દ્વારા કઈ બાબતોની જાણકારી મળે છે ? સાંસ્કૃતિક વારસાનું મૂલ્ય ગાંધીજીએ કયા શબ્દોમાં વ્યક્ત કર્યું છે
- 3) ભારતીય સંસ્કૃતિના સનાતન મૂલ્યો નોંધો.
- 4) ઇતિહાસ શિક્ષણની સાર્થકતા શામાં રહેલી છે ?
- 5) આંતરિક એકતા (અથવા) રાષ્ટ્રીય એકતા એટલે શું ?
- 6) રાષ્ટ્રીય એકતા માટે કઈ પ્રવૃત્તિ ખતરનાક છે ?
- 7) તત્ત્વચિંતક જી.એસ.બ્રુએકરે રાષ્ટ્રીયતા સંદર્ભે શું નોંધ્યું છે ?
- 8) રાષ્ટ્રીયતાની ભાવનામાં કઈ બાબત વાણાયેલી છે ?
- 9) રાષ્ટ્રીયતાની ભાવના વિકસી હોય એવી વ્યક્તિ શું સાચવવા સદા તત્પર રહે છે ?
- 10) લોકશાહી ક્યારે સફલ થાય ?
- 11) રાષ્ટ્રભાવનાને વરેલી પ્રજા કયા કયા ક્ષેત્રે ઝડપથી પરિવર્તન લાવી શકે ?
- 12) જર્મન સરમુખત્યાર હિટલરે કયું સૂત્ર ગૂંજતું કર્યું હતું ? / વ્યાપક બનાવ્યું હતું.
- 13) ભારતની સંસ્કૃતિએ કયા આદર્શનો સ્વીકાર કર્યો છે ?
- 14) વ્યક્તિમાં વિશ્વકુટુંબની ભાવનાનો વિકાસ ક્યારે થાય ?
- 15) યુનેસ્કોના ખરડાનું કયું વિધાન વિશ્વની પ્રજામાં આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ કેળવવાની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ કરે છે ?
- 16) વિશ્વશાંતિની સ્થાપના માટે વિદ્યાર્થીઓમાં કયા મૂલ્યો / સદ્ગુણો વિકસાવવા જરૂરી / અનિવાર્ય છે ? મહાન વિભૂતિના જીવનચરિત્રોના અભ્યાસ / શિક્ષણ દ્વારા ૨૦.
- 17) વિદ્યાર્થીઓમાં કયા ગુણો સંક્રમિત થાય છે ?

Shree H.N.Shukla B.Ed. College



Affiliated To Saurashtra university And N.C.T.E.

- 18) ઈતિહાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
- 19) ઈતિહાસ શિક્ષણનો જૂનો અભિગમ જણાવો.
- 20) ઈતિહાસનો નવો અભિગમ શું ?
- 21) ઈતિહાસ શિક્ષણ વિદ્યાર્થીઓના ચારિત્ર્યઘડતર માં કેવી રીતે ઉપયોગી બને છે ?/ મદદરૂપ થાય છે ?
- 22) સાંપ્રત સમયમાં વ્યક્તિના ચારિત્ર્ય ઘડતર સાથે સમાજના ચારિત્ર્ય ઘડતરની પણ શાથી જરૂરી છે ?
- 23) સાંપ્રત સમયમાં વિદ્યાર્થીઓમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સમજના વિકાસની શાથી તાતી જરૂરિયાત છે ?
- 24) . ઈતિહાસ શિક્ષણની નૂતન સંકલ્પના સમજાવી સાંપ્રત પરિસ્થિતિમાં ઈતિહાસ શિક્ષણનું મહત્ત્વ દર્શાવો.
- 25) ઈતિહાસ એટલે શું ? ઈતિહાસ શિક્ષણના જૂના અને નૂતન | નવા અભિગમ વચ્ચેના તફાવતના મુદ્દા રજૂ કરો.
- 26) ઈતિહાસ શિક્ષણ બાળકોમાં સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક મૂલ્યોનું સંક્રમણ કઈ રીતે કરે છે તે સમજાવો.
- 27) ઈતિહાસ શિક્ષણ વગર વિદ્યાર્થીઓમાં રાષ્ટ્રીય એકતા અને આંતરરાષ્ટ્રીય સમજના વિકાસની અપેક્ષા રાખવી વ્યર્થ છે.' - ઈતિહાસ ના રાષ્ટ્રીય એકતા અને આંતરરાષ્ટ્રીય સમજના ધ્યેયની સિદ્ધિ સંદર્ભે વિધાનની ચર્ચા કરો.
- 28) ઈતિહાસ શિક્ષ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં દેશના અને વિશ્વના સાંસ્કૃતિક વારસા પ્રત્યે ગૌરવ અને સન્માનની ભાવના પ્રગટાવી શકાય તેવી અનેક શક્યતાઓ છે.' ઈતિહાસના સાંસ્કૃતિક વારસાના ધ્યેય સંદર્ભે પ્રસ્તુત વિધાનની ચર્ચા કરો | સત્યતા | યથાર્થતા તપાસો.
- 29) ઈતિહાસ શિક્ષણના જૂના અને નવા અભિગમ જણાવો
- 30) વિશ્વની પ્રજામાં આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ કેળવવાની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ કરે છે ?

એકમ - 3

- 1) સામાન્ય હેતુ અને વિશિષ્ટ હેતુ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવતા બે મુદ્દા નોંધો.
- 2) ઈતિહાસ શિક્ષણના ચાર સામાન્ય હેતુઓ નોંધો.
- 3) વિદ્યાર્થીઓએ પ્રાપ્ત કરેલા ઈતિહાસના જ્ઞાનના ઉપયોજનનો હેતુ ક્યારે સિદ્ધ થયો કહેવાય ?
- 4) ઈતિહાસ શિક્ષણના નીચેના જ્ઞાન પ્રાપ્તિના સામાન્ય હેતુના બે વિશિષ્ટ હેતુઓ નોંધો :
- 5) સામાન્ય હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ ઈતિહાસ અને લગતી માહિતીનું | બાબતોનું ઐતિહાસિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- 6) ઈતિહાસ શિક્ષણના નીચેના સામાન્ય હેતુના બે વિશિષ્ટ હેતુઓ નોંધો.
- 7) સામાન્ય હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ પ્રાપ્ત કરેલા ઈતિહાસના જ્ઞાનની સમજ કેળવે - વિકસાવે. વિદ્યાર્થીઓ, પ્રાપ્ત કરેલા ઈતિહાસના જ્ઞાનનો નવી પરિસ્થિતિમાં ઉપયોગ કરે' સમજાવો
- 8) ઈતિહાસના આ સામાન્ય હેતુના બે વિશિષ્ટ હેતુઓનોંધો.
- 9) વિદ્યાર્થીઓમાં ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા વિકસાવી શકાય એવા ચાર અગત્યના કૌશલ્યો નોંધો.

Shree H.N.Shukla B.Ed. College



Affiliated To Saurashtra university And N.C.T.E.

- 10) ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં કેળવી શકાય તેવા રસ-રુચિ, ટેવ અને વલણ ઘડતરને લગતા ચાર વિશિષ્ટ હેતુઓ દર્શાવો લખો.
- 11) ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં રસ-રુચિ, ટેવ અને વલણ ઘડતર માટેની ચાર પ્રવૃત્તિઓ નોંધો.
- 12) ઈતિહાસ શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં વિકસાવી શકાય તેવી ચાર માનસિક શક્તિઓ દર્શાવો / નોંધો.
- 13) સામાન્ય હેતુ અને વિશિષ્ટ હેતુ વચ્ચેનો તફાવત ઈતિહાસ શિક્ષણના વિષયના ઉદાહરણ દ્વારા સ્પષ્ટ કરો.
- 14) ઈતિહાસ શિક્ષણના બે સામાન્ય હેતુઓ નોંધી તે દરેકનું ઈતિહાસ શિક્ષણની દૃષ્ટિએ મહત્ત્વ દર્શાવો.
- 15) ઈતિહાસ શિક્ષણના જ્ઞાનપ્રાપ્તિના સામાન્ય હેતુના વિશિષ્ટ હેતુઓ નોંધો.
- 16) ઈતિહાસ શિક્ષણના જ્ઞાનમાં ઉપયોજનના સામાન્ય હેતુના વિશિષ્ટ હેતુઓ નોંધો.
- 17) ઈતિહાસ શિક્ષણના કૌશલ્યો સંબંધી હેતુઓની સિદ્ધિ માટે ચાર અગત્યની પ્રવૃત્તિઓ નોંધો.
- 18) સેતુપાઠ એટલે શું? (અથવા) સેતુપાઠની એક વ્યાખ્યા આપો.
- 19) સંક્ષિપ્ત અધ્યાપન એ માઈક્રોટીચીંગ કરતાં કઈ બાબતે જુદું પડે પ્રશ્નપ્રવાહિતા કૌશલ્યના પાઠાં પ્રશ્નના બંધારણના ઘટક સંદર્ભે તમે કઈ ચાર બાબતોનું નિરીક્ષણ કરશો ?
- 20) પ્રશ્નપ્રવાહિતા કૌશલ્યના પાઠમાં પ્રશ્નના ઉત્પાદનના ઘટક સંદર્ભે તમે કઈ ચાર બાબતોનું નિરીક્ષણ કરશો ?

એકમ - ૪

- 1) અધ્યાપન કૌશલ્યોના સમાયોજન - સંકલનનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
- 2) સેતુપાઠનું મહત્ત્વ દર્શાવતા ચાર મુદ્દાઓ નોંધો.
- 3) પ્રશ્નપ્રવાહિતા કૌશલ્યના પાઠમાં પ્રશ્ન પૂછવાની પ્રક્રિયાના ઘટક સંદર્ભે તમે કઈ કઈ બાબતોનું નિરીક્ષણ કરશો ?
- 4) શ્યામફલક નોંધ કૌશલ્યના હસ્તાક્ષરની સુવાચ્યતાના ઘટક સંદર્ભે ચાર બાબતોનું નિરીક્ષણ કરવા માટેનું નિરીક્ષણપત્રક તૈયાર કરો.
- 5) સેતુપાઠ અને માઈક્રોટીચીંગ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.
- 6) સેતુપાઠનું મહત્ત્વ દર્શાવો.
- 7) ઉત્તેજના પરિવર્તન કૌશલ્ય અને પ્રશ્નપ્રવાહિતા કૌશલ્યના પાઠનું નિરીક્ષણ કરવા માટેનું નિરીક્ષણપત્રક તૈયાર કરો.
- 8) ઈતિહાસ શિક્ષણમાં શૈક્ષણિક ઉપકરણોના ચાર સર્વસામાન્ય લાભો જણાવો / દર્શાવો. શૈક્ષણિક સાધનોના મુખ્ય પ્રકારો નોંધી દરેક પ્રકારનું એક ઉદાહરણ આપો.
- 9) બિનયાંત્રિક અને યાંત્રિક સાધનોના બે - બે ઉદાહરણો આપો. શૈક્ષણિક સાધનોની પસંદગી કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી ચાર બાબતો નોંધો.
- 10) શૈક્ષણિક સાધનોનો ઉપયોગ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી કાળજી સંદર્ભે ચાર બાબતો / મુદ્દા દર્શાવો.
- 11) નકશા કોને કોને માટે ઉપયોગી છે ?

Shree H.N.Shukla B.Ed. College



Affiliated To Saurashtra university And N.C.T.E.

- 12) નક્શાની વ્યાખ્યા આપો.
- 13) ઈતિહાસ શિક્ષણમાં નક્શાના ઉપયોગના મહત્ત્વને દર્શાવતા ચાર મુદ્દાઓ નોંધો.
- 14) ઈતિહાસના અધ્યાપનકાર્ય દરમિયાન કઈ બાબતોની સમજ અને સ્પષ્ટતા માટે નક્શાનો ઉપયોગ જરૂરી બનતો હોય તેવી ચાર બાબતો નોંધો.
- 15) ઈતિહાસ શિક્ષણમાં નક્શાવાચનના કૌશલ્યની અગત્ય દર્શાવતા ચાર મુદ્દા નોંધો.
- 16) નક્શાપૂરણીની પ્રવૃત્તિ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી ચાર બાબતો દર્શાવો.
- 17) ઈતિહાસના શિક્ષણમાં ચિત્રોના ઉપયોગની ચાર શક્યતાઓ દર્શાવો/ નોંધો.
- 18) વર્ગખંડમાં ઈતિહાસ શિક્ષણ માટે ચિત્રોની પસંદગી કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી ચાર બાબતો નોંધો.
- 19) ધોરણ - ૯ના સામાજિક વિજ્ઞાનના પાઠ્યપુસ્તકના આધારે ઈતિહાસના અધ્યયન - અધ્યાપન દરમિયાન ચિત્રોના ઉપયોગની શક્યતાઓ દર્શાવો / નોંધો.
- 20) ચાર્ટ્સ એટલે શું ?
- 21) ચાર્ટના ઉપયોગથી થતા ચાર મહત્ત્વના લાભ જણાવો. ચાર્ટના નિર્માણમાં ધ્યાનમાં રાખવા જેવી ચાર અગત્યની બાબતો નોંધો / દર્શાવો.
- 22) વૃક્ષ ચાર્ટ દ્વારા કઈ કી બાબત દર્શાવી શકાય ?
- 23) ગ્રાફ ચાર્ટ (આલેખ) એટલે શું ? આલેખના વિવિધ પ્રકારો લખો. સ્લાઈડ એટલે શું ? સ્લાઈડને પ્રક્ષેપિત કરવા કયા સાધનની જરૂર પડે છે ?
- 24) સ્લાઈડના ઉપયોગથી થતા ચાર લાભ દર્શાવો.
- 25) શાળાના બુલેટિન બોર્ડ પર તમે કઈ કઈ સાહિત્ય સામગ્રી પ્રદર્શિત કરશો ?